

**ZÁKLADNÍ ŠKOLA A ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA JESENICE,
PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE**

K Rybníku 800, Jesenice, PSČ 252 42

jesenickaskola.cz

skola@jesenickaskola.cz

241 004 200

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE (ŠPS)

NA OBDOBÍ 2020–2023

Mgr. Markéta Zemanová

Školní metodik prevence

ÚVOD

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA JESENICE, příspěvková organizace
K Rybníku 800, Jesenice 252 42

ŘEDITEL ŠKOLY

Mgr. Josef Čížkovský
725 612 619, josef.cizkovsky@jesenickaskola.cz

ZÁSTUPCE ŘEDITELE PRO 1. STUPEŇ ZŠ

Mgr. Olga Melichárková
725 612 612, olga.melicharkova@jesenickaskola.cz

ZÁSTUPCE ŘEDITELE PRO 2. STUPEŇ ZŠ

Mgr. Šárka Pajačová
725 612 616, sarka.pajacova@jesenickaskola.cz

ŠKOLNÍ PSYCHOLOG

Mgr. Eva Hoferková
606 030 341, eva.hoferkova@jesenickaskola.cz

ŠKOLNÍ METODIK PREVENCE

Mgr. Markéta Zemanová
606 030 345, marketa.zemanova@jesenickaskola.cz

VÝCHOVNÝ PORADCE

Mgr. Eliška Kubů
606 030 344, eliska.kubu@jesenickaskola.cz

I v letošním školním roce zůstává základním principem preventivního programu na naší škole výchova a vzdělávání žáků ke zdravému životnímu stylu, jejich osobnostní a emočně sociální rozvoj a komunikační dovednosti. Program je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci nezletilých žáků školy. Preventivní program v této podobě je výsledkem upravování, zkoušení a zdaleka se nedá považovat za ukončený nebo definitivní. Každý další školní rok přináší nové podněty a nápady a na základě zkušeností hledáme pokud možno efektivní cesty vedoucí ke zkvalitnění vlivu na naše žáky.

Preventivní program vychází z Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027 a metodických pokynů k prevenci rizikového chování. Cílem preventivního programu je ve spolupráci s rodiči formovat takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v dané problematice, zkoumat ji, ptát se, dělat rozhodnutí, která si bude vážit svého zdraví, bude umět nakládat se svým volným časem a zvládat základní sociální dovednosti.

Základním principem primární prevence rizikového chování u žáků je výchova k předcházení a minimalizaci rizikových projevů chování, ke zdravému životnímu stylu, k rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládání zátěžových situací osobnosti. Jedná se o oblast zabývající se prevencí v následujících oblastech s cílem zabránit výskytu rizikového chování v daných oblastech, nebo co nejvíce omezit škody působené jejich výskytem mezi žáky.

- a) agrese, šikana, kyberšikana, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie,
- b) záškoláctví,
- c) závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling,
- d) rizikové sporty a rizikové chování v dopravě,
- e) spektrum poruch příjmu potravy,
- f) negativní působení sekt,
- g) sexuální rizikové chování.

Součástí týmu ŠPP (školního poradenského pracoviště) je metodička prevence, výchovná poradkyně, školní

psycholožka a zástupce vedení školy. Členové tohoto týmu se pravidelně setkávají a spolupracují při zajišťování péče o žáky v jednotlivých oblastech.

Školní preventivní strategie (ŠPS) je dlouhodobý preventivní program-záměr školy, definuje dlouhodobé cíle v oblasti prevence sociálně patologických jevů (SPJ), přizpůsobuje se kulturnímu a sociálnímu klimatu, struktuře školy i specifikům školy, žákovské populace i okolí školy, respektuje rozdíly ve školním prostředí.

Součástí školní preventivní strategie je každoročně vypracovávaný konkrétní dokument – Preventivní program školy (PPŠ). Preventivní program školy je střednědobým cílem školy v oblasti prevence rizikových jevů, je zaměřen na prevenci všech sociálně patologických jevů, které se ve škole vyskytují nebo mohou vyskytnout. Program vychází z aktuálně platných metodických dokumentů MŠMT zaměřených na primární prevenci rizikového chování dětí a mládeže. Primární prevencí rozumíme veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojeným s projevy rizikových forem chování, případně s cílem minimalizovat jejich dopad a zamezit jejich rozšíření. Nedílnou součástí primární prevence je výchova žáků základní školy ke zdravému životnímu stylu, k osvojování pozitivního sociálního chování a formování společensky žádoucích postojů žáků ke všem druhům rizikového chování, předcházení rizikovému chování i jeho možnému opakování.

i ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKY ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE:

- cílem školní preventivní strategie je zabraňovat a snižovat (eliminovat) výskyt sociálněpatologických jevů u žáků školy;
- prostředkem je odstraňování podmínek (zuzování prostoru) pro existenci a rozvíjení sociálněpatologických jevů prioritně ve školním prostředí a to všemi dostupnými způsoby od vhodné organizace výuky, nabídky žádoucích volnočasových aktivit (sport) až po výkon dohledu nad žáky a působení/tlak na rodinné prostředí žáků;
 - produktem je zdravá mládež (výchova zdravé mládeže) odolné vůči sociálněpatologickým rizikům (výchovná a osvětová činnost ve vyučovacích hodinách, realizace školních preventivních aktivit a využívání nabídky ostatních spolupracujících organizací na úseku primární prevence).

Smyslem prevence je formovat postoje žáků ke všem druhům rizikového chování, předcházet takovému chování i jeho možnému opakování. Základem prevence je zejména výchova žáků základní školy ke zdravému životnímu stylu a k osvojování pozitivního sociálního chování. Prevence sociálněpatologických jevů je přitom cílována nejenom do samotného vyučování, ale i do zájmových útvarů, práce školní družiny, výletů, exkurzí apod., důraz je kladen i na oblast sociálně-právní, na občanskou a rodinnou výchovu. Preventivní témata prolínají všemi oblastmi práce a života školy.

Konkrétním úkolem preventivní práce je především snižovat počet vyskytujících se negativních jevů, posilovat u žáků školy odpovědnost za svůj život a zdraví, účinně bránit vzniku a potírat všechny projevy šikany mezi žáky, minimalizovat riziko závislosti na drogách atd. To všechno je přitom založeno na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce se žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy.

i.i Základní kompetence prevence

- zvyšování sociální kompetence (rozvoj sociálních dovedností k efektivní orientaci v sociálních vztazích, odpovědnosti za chování a uvědomování si důsledků svého jednání)
- posilování komunikačních dovedností, schopnost řešit problémy, konflikty, neúspěchy, kritiku, adekvátní reakce na stres, protistresový program
- vytváření pozitivního sociálního klimatu ve škole, podpora zdravého životního stylu a vytváření pohodových podmínek školního prostředí, ochrana zdraví (relaxační aktivity, přátelská atmosféra, vzájemná důvěra a tolerance apod.)
- formování společensky žádoucích hodnot a postojů u žáků, pěstování právního vědomí, mravních a morálních hodnot, humanistické postoje

I.II Hlavní oblasti zaměření prevence

- a) předcházení rizikovým jevům v chování žáků, jako je zejména
- záškoláctví
 - násilí a agresivita, šikana, kyberšikana, vandalismus
 - projevy rasismu, xenofobie, antisemitismu, politického a náboženského extremismu a sektářství
 - užívání návykových látek (tabák, alkohol, drogy) a zneužívání léků
 - patologické hráčství, závislost na internetu a virtuální drogy
- b) rozpoznání a zajištění včasné intervence, zejména v případech
- domácího násilí
 - týrání a zneužívání dětí včetně komerčního zneužívání
 - ohrožování mravní výchovy mládeže, sexuální zneužívání dětí
 - poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie)

I.III Metody, prostředky a formy preventivní práce na škole

K vlastní preventivní práci využívat jednak klasické metody práce ve vyučovací hodině (výklad, rozbor, diskuze, dramatická výchova), jednak soutěže, prožitkové programy, představení, besedy, exkurze, samostatné či skupinové práce žáků a především třídnické hodiny.

V případě nutnosti/potřeby cíleně uplatňovat rovněž represivní prostředky, a to zejména při

- odhalování šikany a pokusů o šikanu (vč. kyberšikany) ve škole, včasné přijímání kázeňských opatření a trestů, nekompromisní postoj k násilí mezi žáky ve škole
- nulová tolerance k drogám a jakékoliv formě jejich propagace
- potírání kuřáctví a požívání alkoholu
- boj proti záškoláctví
- potírání vandalismu, řešení krádeží

- nesmiřitelnost vůči projevům jakéhokoliv extremismu a homofobie

Formy práce

- spolupráce vedení školy a pedagogického sboru (informační schůzky, porady, předmětové komise)
- spolupráce rodiny a školy (třídní schůzky, konzultační hodiny; konzultace ve třech; online schránka důvěry)
- spolupráce školy s PPP, SPC, SVP, s orgány sociálně právní ochrany dětí (OSPOD), s Policií ČR, soudy apod.
- preventivní práce ve vyučování
- zacílení dopravní výchovy proti rizikovému chování v dopravě
- pravidelné sledování školní docházky, kontrola omluvenek
- sledování psychického a fyzického stavu žáků (agresivita, smutek, vyčleňování z kolektivu, původ zranění apod.)
- včasné řešení vandalismu, agresivity a šikany, potírání symboliky extrémistických organizací
- boj proti kouření
- podpora školních žákovských aktivit (školní soutěže, sportovní turnaje apod.)
- podpora ostatních volnočasových aktivit žáků školy (kroužky, olympiády, soutěže, exkurzní a projektové dny atd.)
- prezentace výsledků a úspěchů žáků i školy (nástěnky, webové stránky)
- zpětnovazebné výstupy prevence (výstupy z pedagogických rad - výsledky hodnocení prospěchu a chování žáků)
- reflexe závěrů a výstupů ze školní praxe do tvorby a úpravy ročního plánu preventivních aktivit

I.IV Preventivní aktivity v organizaci života školy

- Zachycení stěžejních oblastí prevence ve školním řádu (práva a povinnosti žáků, sankce).
- Posilování dobrých vztahů mezi žáky navzájem, mezi žáky a učiteli, vytváření podmínek pro vzájemnou důvěru a přátelskou atmosféru.
- Podpora žákovských aktivit (sportovní turnaje, školní soutěže).
- Prezentace výsledků soutěží na nástěnkách, na internetu či školním rozhlasem.
- Adekvátní a uvážlivá reakce na podněty ze schránky důvěry.
- Zveřejňování kontaktů na organizace, které mohou žákům/rodičům pomoci s nejrůznějšími problémy (tísňové linky, linky důvěry apod.).
- V předmětu občanská výchova (podle možností a příhodných témat i v ostatních předmětech) používat techniky vytváření správného sebevědomí, tolerance a ohleduplnosti k ostatním lidem; učit žáky umět rizikové jevy odmítnout.

II MAPOVÁNÍ SITUACE

II.I Informace od učitelů

Třídní učitelé pravidelně monitorují situaci ve třídních kolektivech v oblasti sociálněpatologických jevů mezi žáky, problémové situace řeší s výchovným poradcem a metodikem prevence, s rodiči, v případě potřeby i s pracovníky dalších podpůrných organizací.

II.II Informace od rodičů

Předávání učitelům podnětů/informací ze strany rodičů probíhá na třídních schůzkách nebo konzultacích ve třech, ale i kdykoliv jindy dle potřeby, rodiče dostávají prostor k vyjádření.

II.III Informace od žáků

Žáci na hodinách s třídním učitelem řeší kromě organizačních záležitostí rovněž konflikty ve třídě a ostatní třídní, vztahové i jakékoliv jiné problémy, hodnotí situaci a klima ve třídě či ve škole, vyjadřují svá hodnocení, přání, svými postoji aktivně ovlivňují zaměření a volbu příslušných preventivních aktivit, to vše s cílem zlepšovat sociální klima ve třídě. Kritické zhodnocení jejich informací je v mnoha případech velmi cenným zdrojem pro směřování a cílení další preventivní a výchovné práce. Jako doplňkový zdroj informací slouží také anonymní online schránka důvěry.

III STANOVENÉ CÍLE ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

- Hlavním cílem dlouhodobé preventivní strategie školy je vytvoření bezpečného prostředí, pozitivního sociálního klimatu ve školním prostředí, které pomůže předcházet všem sociálně patologickým jevům, násilí, šikaně, experimentování s drogami apod. a co nejdříve zachytit varovné signály SPJ v raných stádiích.
- Ve spolupráci s rodiči vést žáky k sebevědomí, správnému hodnocení, stanovení si reálných cílů v životě, k poznání sebe sama, k zvládnutí stresu, k dovednostem řešit své problémy bez pomoci léků a jiných návykových látek.
- Upozorňovat žáky na nebezpečí a rizika virtuálního prostředí a formách jeho zneužívání, v rámci nabízených preventivních aktivit seznamovat rodiče i děti se stále novými aktuálními riziky internetu a komunikačních technologií včetně možností vzniku závislosti.
- Nadále rozvíjet nabídku preventivních programů všeho druhu včetně prožitkových nebo intervenčních. Podporovat práci třídních učitelů se žákovskými kolektivy i vzájemnou spoluprací jednotlivých pedagogů.
- Předcházet experimentování žáků s marihuanou, alkoholem, tabákem a ostatními návykovými látkami a v této souvislosti pokračovat ve spolupráci s Policií ČR a s Městskou policií Jesenice.

IV.I Pro pedagogické pracovníky školy

- Průběžně poskytovat informace o aktuálních předpisech z oblasti sociálněpatologických jevů a o jejich návaznosti na interní předpisy školy, poskytovat informace o kontaktech na spolupracující organizace či specializovaná pracoviště sociální pomoci a prevence.
 - Zajistit vzájemnou informovanost pedagogů, tj. vyučujících, třídních učitelů, výchovného poradce,

IV AKTIVITY ŠPS PRO JEDNOTLIVÉ CÍLOVÉ SKUPINY (hlavní oblasti preventivní práce)

školního psychologa a metodika prevence o problémech žáků a třídních kolektivů z důvodu adekvátního a včasného řešení těchto problémů.

- Ve spolupráci s třídními učiteli cíleně utvářet charakter preventivního působení na třídní kolektiv, vybírat a volit potřebné preventivní programy a aktivity.
- Umožňovat účast výchovného poradce, školního metodika prevence na poradách/školeních pořádaných vzdělávacími institucemi.

IV.II Pro rodičovskou veřejnost

- Zajistit informovanost rodičů v rámci třídních schůzek o školních preventivních aktivitách, nabídce volnočasových aktivit pro žáky, distribuovat informační materiály. K informovanosti rodičů využívat také školní webové stránky či nástěnku.
- V případě potřeby realizovat individuální pohovory s rodiči k aktuálním problémům, řešit aktuální problémy z oblasti rizikového chování, popř. využít konzultační hodiny školního metodika prevence či výchovného poradce.

IV.III Pro cílovou skupinu žáků školy

(primární prevence ve vzdělávání žáků v rámci jednotlivých vyučovacích předmětů)

ročník	Předmět	téma	Poznámka
0.	všechny předměty	Zvládá sebeobsluhu, uplatňuje základní kulturně hygienické a zdravotně preventivní návyky, zvládá jednoduchou obsluhu a pracovní úkony	
0.	všechny předměty	Má základní povědomí o zdraví a bezpečí	
0.	všechny předměty	Má zdravé sebevědomí a sebeuplatnění	
0.	všechny předměty	Kontroluje své chování (sebeovládání) a přizpůsobí se	
0.	všechny předměty	Sebepojetí, city, vůle	
0.	všechny předměty	Sociabilita	
0.	všechny předměty	Respektuje a dodržuje společenská pravidla a návyky	
1.	Prvouka	Vytváří si zdravé stravovací návyky na základě nápodoby.	
1.	Prvouka	Uplatňuje základní hygienické a režimové návyky.	
1.	Prvouka	Reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných situacích. Návčik modelových situací	
1.	Prvouka	Uplatňuje základní pravidla platná pro chodce v silničním provozu.	

1.	Tv	Pravidelnou pohybovou činnost spojuje se zdravým způsobem života, uplatňuje správné způsoby držení těla a základní polohy při cvičení.	
2.	Prvouka	Uvede příklady zdravých a nezdravých potravin a stravovacích návyků.	
2.	Prvouka	Uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle.	
2.	Prvouka	V modelových situacích se chová obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě.	
2.	Tv	Provádí pravidelnou pohybovou činnost, kterou spojuje se zdravým způsobem života, uplatňuje správné způsoby držení těla při různých činnostech, zaujímá správné základní polohy.	
3.	Prvouka	Projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků.	
3.	Prvouka	Uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle, projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví.	
3.	Prvouka	Předvede ošetření některých zranění.	
3.	Tv	Pravidelnou pohybovou činnost spojuje se zdravým způsobem života, samostatně se připraví na pohybovou činnost.	
4.	AJ	Zeptá se a odpoví na otázku o zdravotním stavu, pojmenuje běžné nemoci, zadá kladné a záporné příkazy týkající se léčby, čte jednoduchý text na téma zdravého životního stylu.	tvorba plakátu propagujícího zdravý životní styl
4.	Tč	Poskytne první pomoc při úrazu.	
4.	Tv	Realizuje pravidelný pohybový režim v souladu se zdravým způsobem života, uplatňuje kondičně zaměřenou činnost.	
5.	Př	Účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob.	zdravý denní režim, jídelníček
5.	Př	Uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou, účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události.	hygiena, běžné nemoci, předcházení úrazům, stres a jeho rizika
5.	Př	Vysvětlí, jak se ohleduplně chovat k druhému pohlaví a definuje bezpečné způsoby sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku.	společenská pravidla
5.	Př	Vyjmenuje zásady poskytování první pomoci, ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc.	příprava družstev na Helpíkuv pohár
5.	Př	Předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek.	cigarety, alkohol, drogy
6.	Vo	Vysvětlí význam smysluplně stráveného volného času, rozliší pozitivně a negativně strávený volný čas, sestaví svůj vlastní vyvážený režim dne.	

6.	Vo	Objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti národnostních menšin, uvede příklady netolerantního, rasistického chování.	Etnické menšiny žijící v naší republice
6.	Z	Rozdělí obyvatelstvo světa podle lidských ras, národů, jazyků, náboženství a typů sídel.	lidské rasy, národy, jazyky, náboženství, typy sídel
7.	Hv	Diskutuje o vztahu hudby a drog.	hudba a drogy
7.	Vo	Shrne faktory ovlivňující pozitivně i negativně fyzické a duševní zdraví člověka, na základě sebehodnocení posoudí své možnosti k dosažení cílů a překonání překážek, sestaví jídelníček zdravé výživy.	zdravý způsob života, péče o zdraví
7.	Vo	Zhodnotí vliv nedodržování zásad zdravého způsobu života na vznik civilizačních chorob.	rizika ohrožující zdraví a jejich prevence, civilizační choroby, infekční choroby, AIDS, stres
7.	Vo	Vysvětlí pravidla bezpečného chování.	úrazy dětí a jejich příčiny, šikana
7.	Vo	Popíše základní postupy při poskytování první pomoci.	
7.	Vo	Oddělí zdravý způsob života od náhražkového, na základě modelových situací navrhne vhodné řešení konfliktů mezi lidmi, kriticky zhodnotí své chování a jednání a vhodně ho koriguje.	zdravý způsob života, životní styl, kouření, alkoholismus, drogy, sebehodnocení
8.	AJ	Doporučí činnosti spojené se zdravým způsobem života.	should/shouldn't, slovní zásoba - zdraví a životospráva, jídlo
8.	F	bezpečnost při práci s elektrickými spotřebiči, základní pravidla bezpečného zacházení s elektrickými zařízeními, vyjmenuje zásady poskytování první pomoci po zásahu elektrického proudu.	
8.	Vo	Uvede zásady zodpovědného sexuálního chování ve vztahu ke zdraví, etice a morálce, vyjmenuje druhy antikoncepce, rozliší druhy deviací a patologických jevů.	
8.	Vo	Popíše symptomy závislosti, vyjmenuje druhy závislosti, uvede instituce a druhy léčby.	negativní účinky kouření, alkoholismu a drog, závislost na počítači, mobilu a sociálních sítí
9.	AJ	Stanoví nebezpečí sociálněpatologických jevů.	slovní zásoba - sociálněpatologické jevy
9.	Ch	Na konkrétních příkladech vysvětlí vliv různých látek na životní prostředí a zdraví člověka.	chemie pro člověka (léčiva, detergenty, pesticidy, hnojiva), chemické látky jako hrozba, návykové látky, drogy